

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, [11 maja 2021]

Adam Bodnar

VII.510.63.2020.PF

**Trybunał Konstytucyjny
w Warszawie**

sygn. akt P 7/20

Wniosek uczestnika postępowania o wyłączenie

Na podstawie **a)** 379 pkt 4 w związku z art. 54 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.; dalej jako: k.p.c.) w zw. z art. 36 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) oraz w zw. z art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202/47; dalej jako: TUE) i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284; dalej jako: EKPC); **b)** art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE,

Rzecznik Praw Obywatelskich (RPO) wnosi o wyłączenie od udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. akt P 7/20 Pana Justyna Piskorskiego.

Uzasadnienie

1. W dniu 1 kwietnia 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o wyłączenie Pana Justyna Piskorskiego od udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. akt P 7/20. Wniosek ten

został oddalony przez Trybunał Konstytucyjny (TK) postanowieniem z dnia 14 kwietnia br. Z uwagi na wydanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) wyroku w dniu 7 maja 2021 r. w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z .o. o przeciwko Polsce* (skarga nr 4907/18), Rzecznik zmuszony jest do wniesienia kolejnego wniosku o wyłączenie od orzekania Pana Justyna Piskorskiego z uwagi na zaistnienie nowych okoliczności mających zasadnicze znaczenie dla stwierdzenia niedopuszczalności udziału osoby objętej wnioskiem w orzekaniu.

2. Rzecznik wskazuje, że powody wyłączenia osoby objętej niniejszym wnioskiem dotyczą zarówno braku jej prawidłowego umocowania w Trybunale Konstytucyjnym, jak braku gwarancji niezawisłości i bezstronności.

Wyrok w sprawie Xero Flor sp. z o. o. przeciwko Polsce

3. Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł w sprawie *Xero Flor* o naruszeniu przez Rzeczpospolitą Polską prawa do sądu ustanowionego ustawą (art. 6 ust. 1 EKPC), ponieważ w składzie orzekającym TK zasiadała osoba do tego nieuprawniona, tj. wybrana z oczywistym naruszeniem prawa krajowego, a tym samym i Konwencji Europejskiej.

4. W sprawie *Xero Flor* orzekał Pan Mariusz Muszyński (sygn. akt sprawy w TK – SK 8/16). Skoro o stwierdzeniu naruszenia EKPC przesądziły obiektywne okoliczności wadliwego ustanowienia go w Trybunale Konstytucyjnym, to identyczna konkluzja obejmuje wszystkie kolejne osoby wybrane do TK w takiej samej sytuacji, tj. na miejsce wcześniej prawidłowo obsadzone.

5. Pan Justyn Piskorski został wybrany do TK z naruszeniem art. 194 ust. 1 Konstytucji RP. Zastąpił bowiem zmarłego prof. Lecha Morawskiego, wybranego przez Sejm RP w dniu 2 grudnia 2015 r., mimo że nie było wakującego miejsca w Trybunale. Z tego powodu, jako następcą osoby wybranej na miejsce już przed nią prawidłowo obsadzone, również Pan Justyn Piskorski jest nieuprawniony do zasiadania w TK i wykonywania czynności właściwych sędziemu sądu konstytucyjnego.

6. Dlatego udział Pana Justyna Piskorskiego w rozpatrywaniu niniejszej sprawy powoduje, że skład orzekający nie spełnia wymogów ustanowienia zgodnie z prawem i nie odpowiada

międzynarodowym zobowiązaniom Polski. Zatem osoba objęta wnioskiem powinna zostać odsunięta od orzekania w niniejszej sprawie.

7. Orzeczenie wydane z udziałem osoby nieuprawnionej do zasiadania w TK będzie z gruntu wadliwe. Każdy sąd w Polsce, w oparciu o zasadę bezpośredniego stosowania Konstytucji RP (art. 8 ust. 2) oraz zasadę przestrzegania prawa międzynarodowego (art. 9) będzie mógł zdecydować o nie wzięciu go pod uwagę.

8. Z kolei każda jednostka, dla ukształtowania sytuacji prawnej której decydujące znaczenie będzie miało wadliwe orzeczenie TK, będzie mogła wystąpić ze skargą indywidualną do ETPC w zakresie praw i wolności objętych systemem Konwencji. Skoro sprawa o sygn. akt P 7/20 dotyczy dalszego funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej SN (ID), a zakres właściwości tej Izby mieści się w zakresie ochrony jednostki gwarantowanej przez art. 6 ust. 1 EKPC, to osoby, w sprawie których ID orzeka, będą zasadniczo uprawnione do powołania ochrony konwencyjnej.

9. W dniu złożenia niniejszego wniosku wyrok ETPC w sprawie *Xero Flor* jest nieprawomocny. Rząd RP może podjąć próbę wystąpienia z wnioskiem o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby, o ile wykaże, że zachodzi „wyjątkowy przypadek” w rozumieniu art. 43 ust. 1 EKPC. Jednak wyrok izby ETPC zapadł jednomyślnie, a jej konkluzja jest bezpośrednim wynikiem testu *Ástráðsson* wprowadzonego również jednomyślnie kilka miesięcy temu właśnie wyrokiem Wielkiej Izby ETPC (wyrok z dnia 1 grudnia 2020 r. *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*). W związku z tym jest mało prawdopodobne, że panel Wielkiej Izby, na etapie przedsądu, uwzględniłaby wniosek Rządu o przyjęcie sprawy, i nieprawdopodobne – gdyby miała sprawę rozpatrywać merytorycznie, aby odwróciła test, który uzyskał jej jednogłośnie akceptację.

10. Już dziś istnieje zatem ogromne ryzyko, że każde orzeczenie TK, dotyczące praw i wolności gwarantowanych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka, a zapadłe z udziałem osoby nieuprawnionej do orzekania w nim, jest wadliwe na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC i zagraża skuteczności ochrony konwencyjnej. Dotyczy to również orzeczeń podjętych przed uprawomocnieniem się wyroku ETPC. Z tego powodu osoby – będące w takiej samej sytuacji, jak osoba, której dotyczy wyrok w sprawie *Xero Flor* – powinny powstrzymać się od orzekania bądź zostać od niego odsunięte, aby utrzymać pewność prawa

i stabilność orzeczeń sądowych. Ich dalszy udział w działalności orzeczniczej TK będzie potęgować chaos prawny, zagrażać stabilności sytuacji prawnej jednostek oraz niweczyć prawo do sądu ustanowionego zgodnie z prawem..

Zasada skutecznej ochrony sądowej

11. Niezależnie od powyższego, samodzielną podstawę prawną wyłączenia Pana Justyna Piskorskiego ze składu orzekającego w niniejszej sprawie stanowi również art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE konstytuujący zasadę skutecznej ochrony sądowej. Skoro w niniejszej sprawie TK ma orzekać o zagadnieniach objętych prawem Unii, to skład orzekający musi odpowiadać wymogom unijnej zasady ochrony sądowej (zob. m.in. wyrok TSUE z dnia 2 marca 2021 r., C-824/18 A.B. *i inni*, pkt 112 i powołane tam orzecznictwo) – tj. być niezawisły, bezstronny i ustanowiony na mocy ustawy.

12. Postanowienie TUE wiąże państwo członkowskie, zatem wszystkie jego organy, łącznie z samym Trybunałem Konstytucyjnym. W świetle art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP ma pierwszeństwo przed ustawą o organizacji i trybie postępowania przed TK. Zatem ewentualny brak wyraźnej podstawy prawnej w tej ustawie do wyłączenia osoby ze składu orzekającego z opisanych w niniejszym wniosku powodów nie ma przesądzającego znaczenia. Podobnie jak irrelevantna jest bezzasadna niechęć TK oparcia się w tym zakresie na art. 379 pkt 4 k.p.c. Wystarczającą podstawę prawną do wyłączenia osoby ze składu orzekającego stanowi zatem art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE, jeśli osoba ta nie spełnia wymogów określonych w tym przepisie.

13. Z powyższych względów Pan Justyn Piskorski powinien samodzielnie wyłączyć się od orzekania w niniejszej sprawie. A jeśli tego nie czyni, to Trybunał Konstytucyjny zobowiązany jest postanowić o jego wyłączeniu.

14. Brak wyłączenia osoby nieuprawnionej do orzekania, spowoduje, że orzeczenie dotyczące zagadnień prawa Unii zapadnie w składzie nieodpowiadającym wymogom tego prawa. Z tego powodu będzie ono bezskuteczne i niestosowalne w obrębie prawa Unii. Nie ma przy tym znaczenia, że pochodzi od organu pełniącego rolę sądu konstytucyjnego państwa członkowskiego (zob. wyrok TS z dnia 15 stycznia 2013 r., C-416/10 *Križan*

i inni, pkt 69–70). W konsekwencji, zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa UE, każdy sąd krajowy, działając z urzędu, będzie uprawniony i zobowiązany do jego pominięcia.

15. Co więcej, wyrażona w art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE, zasada skutecznej ochrony sądowej wywołuje skutek bezpośredni w zakresie wymogów niezależności sądu. Potwierdził to Trybunał Sprawiedliwości również w niedawnym wyroku w sprawie C-824/18 *A.B. i inni* (pkt 146). Powoduje to, że każda strona postępowania przed sądem krajowym, będzie mogła domagać się pominięcia orzeczenia TK zapadłego w składzie obejmującym osobę umocowaną sprzecznie z prawem, gdyby orzeczenie to miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia jej sprawy.

Wadliwość ustanowienia osoby w TK a wymogi niezawisłości i bezstronności

16. W sprawie *Xero Flor* Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że osoba powołana na stanowisko sędziowskie z oczywistym naruszeniem prawa niweczy prawo do sądu. Naruszenie prawa wynika z nieprzyjęcia przez Prezydenta RP ślubowania od trzech sędziów TK prawidłowo wybranych przez Sejm VII kadencji, uchylecia ich aktów nominacyjnych przez Sejm VIII kadencji, wybranie przezeń trzech kolejnych osób i odebranie ślubowania od nich przez Prezydenta RP.

17. Świadomość naruszenia prawa mieli wszyscy zainteresowani, o czym świadczy niezmierny pośpiech nocnego ślubowania, na kilka godzin przed wyrokiem TK (wyrok z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt K 34/15), w którym potwierdził prawidłowość wyboru trzech sędziów TK. Tym bardziej pełną świadomość naruszenia prawa miały osoby powołane w miejsce zmarłych osób ustanowionych w Trybunale Konstytucyjnym nieprawidłowo. Składały ślubowanie już po wydaniu wspomnianego wyroku TK oraz kolejnych orzeczeń TK, w których Trybunał potwierdzał wcześniejszą konkluzję. W takiej sytuacji znajduje się również Pan Justyn Piskorski.

18. Usunięcie nieprawidłowości potwierdzonych orzecznictwem TK oraz wyrokiem ETPC wymaga odsunięcia od orzekania osób wprowadzonych do TK sprzecznie z prawem. Może do tego doprowadzić Prezydent RP zaprzysięgając osoby prawidłowo wybrane w 2015 r. przez Sejm VII kadencji, może to także uczynić Prezes TK nie wyznaczając tych osób do

składów orzekających, bądź też Trybunał Konstytucyjny wyłączając je ze składów, do których już zostali wskazani.

19. Los tych osób w Trybunale, i możliwość dalszego wykonywania czynności właściwych sędziemu sądu konstytucyjnego zależy zatem przede wszystkim od czynników wobec nich zewnętrznych: organu władzy wykonawczej – Prezydenta RP i organu TK – Prezesa TK. Osoby te nie mają zagwarantowanej stabilności stanowiska, skoro zajmują je bezprawnie. Mechanizmy te muszą zadziałać jeśli ani prawo ani etyka nie są w stanie skłonić tych osób, by – w celu poszanowania polskiej ustawy zasadniczej, prawa Unii Europejskiej oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – same wyłączyły się od orzekania lub zasiadania w Trybunale Konstytucyjnym.

20. Z tego powodu, Pan Justyn Piskorski oraz pozostałe dwie osoby zasiadające w TK, będące w takiej samej sytuacji prawnej i faktycznej – nie dają gwarancji niezawisłości i bezstronności w rozpoznawaniu spraw. Rodzą się bowiem poważne wątpliwości, czy na ich stanowisko w sprawie zawisłej przed TK, nie będzie miało wpływu uwzględnianie oczekiwań (*“prior compliance”*) piastunów organów, którzy mogą przerwać ich działalność w Trybunale.

21. Z uwagi na powyższe Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi jak na wstępie.

[Adam Bodnar]

[podpis na oryginale]